



Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Sprawozdanie Niezależnego Biegłego Rewidenta z Badania

Rok obrotowy kończący się

31 grudnia 2017 r.

KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa, Polska
Tel. +48 (22) 528 11 00
Faks +48 (22) 528 10 09
kpmg@kpmg.pl

SPRAWOZDANIE NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA Z BADANIA („SPRAWOZDANIE Z BADANIA”)

Dla Walnego Zgromadzenia ING Banku Śląskiego S.A.

Sprawozdanie z badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej, której jednostką dominującą jest ING Bank Śląski S.A. („Jednostka Dominująca”) z siedzibą w Katowicach, ul. Sokolska 34 („Grupa Kapitałowa”), na które składa się skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2017 r., skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia oraz informacje dodatkowe, zawierające opis istotnych zasad rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).

Odpowiedzialność Zarządu Jednostki Dominującej oraz Rady Nadzorczej za skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Zarząd Jednostki Dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które przedstawia rzetelny i jasny obraz, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską („MSSF UE”) oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Jednostki Dominującej jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2017 r. poz. 2342 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), Zarząd Jednostki Dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Nasze badanie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1089) („ustawa o biegłych rewidentach”),

- Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania, przyjętych uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. („KSRF”),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11.06.2014, str. 66) („rozporządzenie UE”), oraz
- innych obowiązujących przepisów prawa.

Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia. Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z powyżej wskazanymi regulacjami zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że każde z osobna lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia, powstałego na skutek oszustwa jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia powstałego na skutek błędu, ponieważ ryzyko oszustwa może obejmować zmywy, fałszerstwo, celowe pominięcia, wprowadzanie w błąd lub ominięcie systemu kontroli wewnętrznej.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności Grupy Kapitałowej, ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jej spraw przez Zarząd Jednostki Dominującej, obecnie lub w przyszłości.

Nasze badanie polegało na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnego zniekształcenia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym spowodowanego oszustwem lub błędem. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego, przedstawiającego rzetelny i jasny obraz, w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w Grupie Kapitałowej. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedności stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd Jednostki Dominującej oraz ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii.

Najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia

W trakcie przeprowadzonego badania zidentyfikowaliśmy poniżej opisane najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia („kluczowe sprawy badania”), w tym spowodowanego oszustwem oraz opracowaliśmy stosowne procedury badania dotyczące tych spraw. Do kluczowych spraw badania odnosimy się w kontekście naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako całości oraz przy formułowaniu naszej opinii na jego temat i nie wyrażamy osobnej opinii o tych sprawach.

Utrata wartości kredytów i innych należności udzielonych klientom oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

Wartość bilansowa kredytów i innych należności udzielonych klientom wyniosła 91 088,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 r., w porównaniu do 81 979,5 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Wartość księgowa odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności udzielonych klientom wyniosła 1 667,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 r., w porównaniu do 1 467,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Wartość księgowa rezerw na zobowiązania pozabilansowe wyniosła 45,9 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 r., w porównaniu do 26,8 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r.

Wynik z tytułu odpisów na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe wyniósł 421,2 mln zł w 2017 r., w porównaniu do 300,6 mln zł w 2016 r.

Ujawnienia odnośnie tych pozycji znajdują się w sprawozdaniu finansowym w nocie 9 „Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”, nocie 20 „Kredyty i inne należności udzielone klientom”, nocie 32 „Rezerwy”, nocie 38 „Zobowiązania warunkowe” oraz rozdziale VI.2 „Ryzyko kredytowe”.

Kluczowa sprawa badania

Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Odpisy z tytułu utraty wartości stanowią najlepszy szacunek poniesionych strat kredytowych w odniesieniu do kredytów i innych należności udzielonych klientom na dzień bilansowy.

Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ, biorąc pod uwagę wielkość portfela kredytowego, wartość odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności udzielonych klientom ma istotny wpływ na sprawozdanie finansowe, wiąże się z dokonywaniem istotnego szacunku związanego z wysoką niepewnością oraz wymaga od Zarządu zastosowania znaczącego osądu. W szczególności:

- W odniesieniu do kredytów ocenianych grupowo, występuje ryzyko przyjęcia niewłaściwych modeli statystycznych, danych wejściowych oraz kluczowych założeń do wyznaczenia parametrów ryzyka, które mogą nie odzwierciedlać rzeczywistego poziomu strat kredytowych poniesionych na dzień bilansowy. Ponadto występuje ryzyko błędów w procesie kalkulacji odpisów;
- W przypadku kredytów znajdujących się w portfelu bez rozpoznanej utraty wartości, występuje ryzyko nieterminowej identyfikacji przesłanek utraty wartości, co wymaga zastosowania znaczącego osądu, a tym samym błędnej wyceny kredytów i innych

Nasze procedury

Nasze procedury badania obejmowały między innymi:

- Krytyczną ocenę zaprojektowania i wdrożenia procesu oraz kluczowych kontroli wewnętrznych w procesie identyfikacji przesłanek utraty wartości oraz szacowania odpisów aktualizujących, jak i testowanie efektywności tych kontroli;
- Krytyczną analizę metodyki szacowania parametrów ryzyka oraz odpisów z tytułu utraty wartości zarówno metodą indywidualną, jak i grupową pod kątem zgodności z wymogami odpowiednich międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej, jak i najlepszą praktyką rynkową;
- Procedury analityczne w zakresie struktury i dynamiki zmian salda należności kredytowych oraz parametrów ryzyka odzwierciedlających jakość portfela kredytowego, oraz poziomu odpisów z tytułu utraty wartości, mające na celu, w szczególności identyfikację portfeli należności kredytowych z niedoszacowanymi odpisami.

Procedury szczegółowe dla należności kredytowych ocenianych grupowo:

- Krytyczna ocena, z uwzględnieniem wyników walidacji przeprowadzonej przez Grupę, zastosowanych modeli statystycznych, przyjętych założeń oraz danych wejściowych do modeli dla kluczowych parametrów ryzyka kredytowego;

należności udzielonych klientom w sprawozdaniu finansowym;

- W odniesieniu do kredytów ocenianych indywidualnie, znajdujących się w kategorii z rozpoznaną utratą wartości, występuje ryzyko przyjęcia niewłaściwych założeń w procesie wyceny kredytów i innych należności udzielonych klientom w zakresie przyjętych przez Bank scenariuszy odzysku, oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych i oczekiwanych terminów ich realizacji.

- Ocena adekwatności odpisów na straty zaistniałe niezareportowane (IBNR) poprzez odniesienie do rzeczywistych strat kredytowych realizowanych na poszczególnych portfelach jednorodnych w przeszłości;
- Ocena poprawności przypisania parametrów ryzyka w modelach statystycznych na podstawie charakterystyk ryzyka kredytowego portfeli jednorodnych, m.in. klasy ratingowej, statusu przeterminowania, wskaźnika LTV;
- Niezależne przeliczenie na wybranej próbie odpisów z tytułu utraty wartości (IBNR oraz kolektywnych) przy wykorzystaniu kluczowych parametrów ryzyka kredytowego stosowanych przez Grupę.

Procedury specyficzne dla należności kredytowych ocenianych indywidualnie:

- Niezależna ocena na wybranej próbie kredytów w zakresie poprawności procesu identyfikacji przesłanek utraty wartości, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji finansowej klienta, oceny dokumentacji wewnętrznej Grupy dotyczącej identyfikacji przesłanek w procesie monitoringu, jak i analizy dotychczasowej realizacji warunków umowy kredytowej oraz zmian w tych warunkach;
 - Dla wybranej próby kredytów, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości i wyliczono odpisy z tytułu utraty wartości metodą indywidualną – przeliczenie wartości odpisów oraz krytyczna ocena założeń i danych wejściowych przyjętych przez Grupę. Analiza ta dotyczyła w szczególności aktualnej sytuacji finansowej klienta, przyjętej przez Grupę strategii wobec danego klienta, jak i pozostałych komponentów kalkulacji odpisów takich jak ocena przyjętych scenariuszy realizacji odzysku, w tym ich prawdopodobieństwa, oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych (m.in. z tytułu realizacji zabezpieczeń) oraz terminów ich realizacji.
-

Opinia

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz skonsolidowanej sytuacji majątkowej i finansowej Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2017 r., skonsolidowanych finansowych wyników działalności oraz skonsolidowanych przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia, zgodnie z MSSF UE, a także przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,
- jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach co do formy i treści z przepisami prawa i postanowieniami statutu Jednostki Dominującej.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Nasza opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie obejmuje skonsolidowanego sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. (obejmującego sprawozdanie Zarządu z działalności ING Banku Śląskiego S.A.) („sprawozdanie z działalności”).

Za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa odpowiedzialny jest Zarząd Jednostki Dominującej. Ponadto Zarząd Jednostki Dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie z działalności spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości. Naszym zadaniem było złożenie oświadczenia, czy w świetle naszej wiedzy o Grupie Kapitałowej i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotne zniekształcenia oraz wskazanie, na czym polega każde istotne zniekształcenie.

Naszym zadaniem, zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach, było także wyrażenie opinii, czy sprawozdanie z działalności, z wyłączeniem treści rozdziału „Oświadczenie Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. na temat informacji niefinansowych” zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa, oraz, że jest ono zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Ponadto zgodnie z wymogami art. 111a ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1876) („ustawa Prawo bankowe”), naszym obowiązkiem było zbadanie informacji finansowych, o których mowa w art. 111a ust. 2 ustawy Prawo bankowe zawartych w sprawozdaniu z działalności. Badanie w tym zakresie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień opisanych w paragrafie „Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego”.

Naszym zdaniem, sprawozdanie z działalności, z wyłączeniem rozdziału „Oświadczenie Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. na temat informacji niefinansowych”, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa, oraz
- jest zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto oświadczamy, iż w świetle wiedzy o Grupie Kapitałowej i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotnych zniekształceń.

Opinia na temat oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego

Zarząd Jednostki Dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za sporządzenie oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego zgodnie z przepisami prawa.

W związku z przeprowadzonym badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego, naszym zadaniem, zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach, było wyrażenie opinii, czy emitent zobowiązany do złożenia oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego, stanowiącego wyodrębnioną część sprawozdania z działalności, zawarł w tym oświadczeniu informacje wymagane przepisami prawa lub regulaminami oraz w odniesieniu do określonych informacji wskazanych w tych przepisach lub regulaminach stwierdzenie, czy są one zgodne z mającymi zastosowanie przepisami prawa oraz informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Naszym zdaniem, w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, Grupa Kapitałowa zawarła informacje określone w paragrafie 91 ust. 5 punkt 4 lit. a, b, j, k oraz lit. l rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r. poz. 133 z późniejszymi zmianami) („rozporządzenie”). Ponadto stwierdzamy, że informacje określone w paragrafie 91 ust. 5 punkt 4 lit. c-f, h oraz lit. i rozporządzenia zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostały sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa, oraz
- są zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Informacja o sporządzeniu oświadczenia na temat informacji niefinansowych

Zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach informujemy, że Jednostka Dominująca sporządziła oświadczenie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 49b ust. 1 ustawy o rachunkowości, jako wyodrębnioną część sprawozdania z działalności.

Nie wykonaliśmy żadnych prac atestacyjnych dotyczących oświadczenia na temat informacji niefinansowych Grupy Kapitałowej i nie wyrażamy jakiegokolwiek zapewnienia na jego temat.

Niezależność i wybór firmy audytorskiej

Nasza opinia z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest spójna z naszym sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu Audytu.

W trakcie przeprowadzania badania kluczowy biegły rewident i firma audytorska pozostawali niezależni od Grupy Kapitałowej zgodnie z przepisami ustawy o biegłych rewidentach, rozporządzenia UE oraz „Kodeksem Etyki Zawodowych Księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych (IFAC)” przyjętym uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów.

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczyliśmy zabronionych usług niebędących badaniem, o których mowa w art. 5 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia UE oraz art. 136, z uwzględnieniem przepisów przejściowych, określonych w art. 285, ustawy o biegłych rewidentach.

Zostaliśmy wybrani po raz pierwszy do badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 18 stycznia 2013 r. oraz ponownie uchwałą z dnia 27 listopada 2015 r.

Całkowity nieprzerwany okres trwania naszego zaangażowania wynosi 5 lat począwszy od roku obrotowego zakończonego 31 grudnia 2013 r. do 31 grudnia 2017 r.

Informacja na temat przestrzegania obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach wymagane ustawą o biegłych rewidentach

Zarząd Jednostki Dominującej odpowiada za zapewnienie zgodności działania Grupy Kapitałowej z regulacjami ostrożnościowymi, w tym za prawidłowość ustalenia współczynników kapitałowych. Celem badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie było wyrażenie opinii na temat przestrzegania przez Grupę Kapitałową obowiązujących regulacji ostrożnościowych, w szczególności prawidłowości ustalenia współczynników kapitałowych, a zatem nie wyrażamy opinii na ten temat.

Nasze badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego obejmowało procedury badania, których celem było rozpoznanie przypadków naruszenia przez Grupę Kapitałową obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie prawidłowości ustalenia przez Jednostkę Dominującą współczynników kapitałowych Grupy Kapitałowej, które mogłyby mieć istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W oparciu o przeprowadzone badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego, informujemy, że nie zidentyfikowaliśmy przypadków naruszenia przez Grupę Kapitałową, w okresie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., obowiązujących regulacji ostrożnościowych, określonych w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie prawidłowości ustalenia przez Jednostkę Dominującą współczynników kapitałowych Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2017 r., które mogłyby mieć istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W imieniu firmy audytorskiej
KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
Nr ewidencyjny 3546
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Ewa Jóźwik
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 11154
Komandytariusz, Pełnomocnik

.....
Stacy Ligas
Członek Zarządu KPMG Audyt
Sp. z o.o., Komplementariusza
KPMG Audyt Spółka z ograniczoną
odpowiedzialnością sp. k.

9 marca 2018 r.